

Les rêves de Pharaon (Genèse, chapitre 41)

41 1 Après un intervalle de deux années, Pharaon eut un songe, où il se voyait debout au bord du fleuve. 2 Et voici que du fleuve sortaient sept vaches belles et grasses, qui se mirent à paître dans l'herbage ; 3 puis sept autres vaches sortirent du fleuve après elles, celles-là chétives et maigres, et s'arrêtèrent près des premières au bord du fleuve ; 4 et les vaches chétives et maigres dévorèrent les sept vaches belles et grasses. Alors Pharaon s'éveilla. 5 Il se rendormit, et eut un nouveau songe. Voici que sept épis, pleins et beaux, s'élevaient sur une seule tige ; 6 puis sept épis maigres, et flétris par le vent d'est, s'élevèrent après eux, 7 et ces épis maigres engloutirent les sept épis grenus et pleins. Pharaon s'éveilla, et c'était un songe. 8 Mais, le matin venu, son esprit en fut troublé, et il manda tous les magiciens de l'Égypte et tous ses savants. Pharaon leur exposa son rêve, mais nul ne put lui en expliquer le sens. 9 Alors le maître échanson parla devant Pharaon en ces termes : "Je rappelle, en cette occasion, mes fautes. 10 Un jour, Pharaon était irrité contre ses serviteurs ; et il nous fit enfermer dans la maison du chef des gardes, moi et le maître panetier. 11 Nous eûmes un rêve la même nuit, lui et moi, chacun selon le pronostic de son rêve. 12 Là était avec nous un jeune Hébreu, esclave du chef des gardes. Nous lui racontâmes nos songes et il nous les interpréta, à chacun selon le sens du sien. 13 Or, comme il nous avait pronostiqué, ainsi fut-il: moi, je fus rétabli dans mon poste, et lui on le pendit." 14 Pharaon envoya quérir

מא א ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על-היאַר: ב והנה מן-היאַר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאת בשר ותרעינה באחו: ג והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן-היאַר רעות מראה ודקות בשר ותעמדנה אצל הפרות על-שפת היאַר: ד ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה: \* ה וישן ויחלם שנית והנה ו שבע שבלים עלות בקנה אחד בריאות וטבות: ו והנה שבע שבלים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן: ז ותבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה והנה חלום: \*\* ח ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את-כל-חרטמי מצרים ואת-כל-חכמיה ויספר פרעה להם את-חלמו ואין פותר אותם לפרעה: ט וידבר שר המשקים את-פרעה לאמר את-חטאי אני מזכיר היום: י פרעה קצף על-עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר הטבחים אתי ואת שר האפים: יא ונחלמה חלום בלילה אחד אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו: יב ולשם אתנו נער עבדי עבד לשר הטבחים ונספר-לו ויפתר-לנו את-חלמתינו איש כחלמו פתר: יג ויהי כאשר פתר-לנו כן היה אתי השיב על-כנני ואתו תלה: יד וישלח פרעה ויקרא את-יוסף

Joseph, qu'on fit sur-le-champ sortir de la geôle ; il se rase et changea de vêtements, puis il parut devant Pharaon. *Lévi.* 15 Et Pharaon dit à Joseph : "J'ai eu un songe, et nul ne l'explique mais j'ai ouï dire, quant à toi, que tu entends l'art d'interpréter un songe." 16 Joseph répondit à Pharaon en disant : "Ce n'est pas moi, c'est Dieu, qui saura tranquiliser Pharaon.", 17 Alors Pharaon parla ainsi à Joseph : "Dans mon songe, je me tenais au bord du fleuve. 18 Et voici que du fleuve sortirent sept vaches grasses et de belle taille, qui vinrent paître dans l'herbage ; 19 puis sept autres vaches les suivirent, maigres, d'apparence fort chétive, et toutes décharnées : je n'en ai point vu d'aussi misérables dans tout le pays d'Égypte. 20 Ces vaches maigres et chétives dévorèrent les sept premières vaches, les grasses. 21 Celles-ci donc passèrent dans leur corps, mais on ne se serait pas douté qu'elles y eussent passé : elles étaient chétives comme auparavant. Je m'éveillai. 22 Puis je vis en songe sept épis, s'élevant sur une même tige, pleins et beaux ; 23 ensuite sept épis secs, maigres, brûlés par le vent d'est, s'élevèrent près eux, 24 et ces épis maigres absorbèrent les sept beaux épis. Je l'ai raconté aux magiciens, et nul ne me l'a expliqué." 25 Joseph dit à Pharaon : "Le songe de Pharaon est un : ce que Dieu prépare, il l'a annoncé à Pharaon. 26 Les sept belles vaches, ce sont sept années, les sept beaux épis, sept années: c'est un même songe. 27 Et les sept vaches maigres et laides qui sont sorties en second lieu, - sept années, de même que les sept épis vides frappés par le vent d'est. Ce seront sept années de famine. 28 C'est bien ce que je disais

וַיִּרְצֵהוּ מִן־הַבּוֹר וַיַּגְלַח וַיַּחֲלֶף שְׂמֹלֹתָיו וַיִּבָּא אֶל־פַּרְעֹה: \*\*\* שְׁנֵי טו וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפְתַר אֵין אֹתוֹ וְאֲנִי שֹׁמֵעַתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפִתְרֵךְ אֹתוֹ: טו וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר בְּלִעְדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה: יז וַיַּדְבֵּר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בְּחֻלְמֵי הַנְּנִי עִמָּד עַל־שֵׁפֶת הַיָּאֵר: יח וְהִנֵּה מִן־הַיָּאֵר עֹלֹת שִׁבְעַ פָּרוֹת בְּרִיאֹת בְּשָׂר וַיִּפֹּת תְּאֵר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ: יט וְהִנֵּה שִׁבְעַ פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן דָּלוֹת וְרַעוֹת תְּאֵר מְאֹד וְרַקוֹת בְּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כַּהֲנֶה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַע: כ וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעוֹת אֶת שִׁבְעַ הַפָּרוֹת הָרֵאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת: כא וַתִּבְאֶנָּה אֶל־קַרְבְּנָהּ וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קַרְבְּנָהּ וּמְרֵאִיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה וְאִיקֹץ: כב וַאֲרֵא בְּחֻלְמֵי וְהִנֵּה שִׁבְעַ שְׁבִלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אֶחָד מְלֵאֹת וְטֹבוֹת: כג וְהִנֵּה שִׁבְעַ שְׁבִלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׂדֵפוֹת קָדִים צְמֻחוֹת אַחֲרֵיהֶם: כד וַתִּבְלַעַן הַשְּׁבִלִים הַדַּקֹּת אֶת שִׁבְעַ הַשְּׁבִלִים הַטֹּבוֹת וַאֲמַר אֶל־הַחֲרֻטָּמִים וְאֵין מַגִּיד לִי: כה וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא אֶת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עָשָׂה הַגִּיד לְפַרְעֹה: כו שִׁבְעַ פָּרוֹת הַטֹּבוֹת שִׁבְעַ שָׁנִים הֵנָּה וְשִׁבְעַ הַשְּׁבִלִים הַטֹּבוֹת שִׁבְעַ שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא: כז וְשִׁבְעַ הַפָּרוֹת הַרַקוֹת וְהַרְעוֹת הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן שִׁבְעַ שָׁנִים הֵנָּה וְשִׁבְעַ הַשְּׁבִלִים הַרַקוֹת שְׂדֵפוֹת הַקָּדִים יִהְיוּ שִׁבְעַ שָׁנֵי רָעַב: כח הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר

à Pharaon : ce que Dieu prépare, il l'a révélé à Pharaon. 29 Oui, sept années vont venir, - abondance extraordinaire dans tout le territoire d'Égypte. 30 Mais sept années de disette surgiront après elles, et toute abondance disparaîtra dans le pays d'Égypte, et la famine épuisera le pays. 31 Le souvenir de l'abondance sera effacé, dans le pays, par cette famine qui surviendra, car elle sera excessive. 32 Et si le songe s'est reproduit à Pharaon par deux fois, c'est que la chose est arrêtée devant Dieu, c'est que Dieu est sur le point de l'accomplir. 33 Donc, que Pharaon choisisse un homme prudent et sage, et qu'il le prépose au pays d'Égypte. 34 Que Pharaon avise à ce qu'on établisse des commissaires dans le pays, et qu'on impose d'un cinquième le territoire d'Égypte durant les sept années d'abondance. 35 Qu'on amasse toute la nourriture de ces années fertiles qui approchent ; qu'on emmagasine du blé sous la main de Pharaon, pour l'approvisionnement des villes, et qu'on le tienne en réserve. 36 Ces provisions seront une ressource pour le pays, lors des sept années de disette qui surviendront en Égypte, afin que ce pays ne périsse pas par la famine." 37 Ce discours plut à Pharaon et à tous ses serviteurs. 38 Et Pharaon dit à ses serviteurs : "Pourrions-nous trouver un homme tel que celui-ci, plein de l'esprit de Dieu ?" *Troisième appelé.* 39 Et Pharaon dit à Joseph : "Puisque Dieu t'a révélé tout cela, nul n'est sage et entendu comme toi. 40 C'est toi qui seras le chef de ma maison ; tout mon peuple sera gouverné par ta parole, et je n'aurai sur toi que la prééminence du trône." 41 Pharaon dit à Joseph : "Vois ! je te mets à la tête de tout le pays d'Égypte." 42 Et Pharaon ôta son anneau de sa main et le passa à celle de Joseph ; il le fit habiller de byssus, et suspendit le collier d'or à son cou. 43 Il le fit monter sur son second char ; on cria devant lui : Abrek<sup>1</sup>, et il fut installé chef de tout

הָאֱלֹהִים עֲשֵׂה הָרָאָה אֶת־פְּרֻעָה: כֹּס הַנְּהַ  
שִׁבַּע שָׁנִים בָּאוֹת שִׁבַּע גְּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ  
מִצְרַיִם: ל וְקָמוּ שִׁבַּע שָׁנֵי רָעַב אַחֲרֵיהֶן  
וְנִשְׁכַּח כָּל־הַשִּׁבַּע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכֹלֵה הָרָעַב  
אֶת־הָאֶרֶץ: לֹא וְלֹא־יִוָּדַע הַשִּׁבַּע בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי  
הָרָעַב הֵהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד:  
לג וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוּם אֶל־פְּרֻעָה פַעַמַּיִם  
כִּי־נִכּוֹן הַדְּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים וּמִמֶּהָר  
הָאֱלֹהִים לַעֲשׂוֹתוֹ: לד וְעַתָּה יִרְא פְּרֻעָה אִישׁ  
נְבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁיִתְהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:  
לו יַעֲשֵׂה פְּרֻעָה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל־הָאֶרֶץ  
וַחֲמִשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבַּע שָׁנֵי הַשִּׁבַּע:  
לז וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֵל הַשָּׁנִים הַטֹּבוֹת  
הַבָּאוֹת הָאֵלֶּה וַיִּצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פְּרֻעָה אֹכֵל  
בְּעָרִים וְשִׁמְרוּ: לו והִלִּיּוּ הָאֹכֵל לְפִקְדוֹן לְאֶרֶץ  
לְשִׁבַּע שָׁנֵי הָרָעַב אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם  
וְלֹא־תִכְרַת הָאֶרֶץ בְּרָעַב: לו וַיִּיטֵב הַדְּבָר  
בְּעֵינֵי פְּרֻעָה וּבְעֵינֵי כָל־עַבְדָּיו: לז וַיֹּאמֶר  
פְּרֻעָה אֶל־עַבְדָּיו הֲנִמְצָא כֹּהֵּ אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ  
אֱלֹהִים בּוֹ: שְׁלִישִׁי לֹט וַיֹּאמֶר פְּרֻעָה אֶל־יוֹסֵף  
אַחֲרַי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת  
אִין־נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ: מ אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי  
וְעַל־פִּיךָ יִשָּׁק כָּל־עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל  
מִמֶּךָ: מא וַיֹּאמֶר פְּרֻעָה אֶל־יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי  
אֶתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: מב וַיִּסַּר פְּרֻעָה  
אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד יוֹסֵף  
וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ בְּגָדֵי־שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רִבְד הַזָּהָב  
עַל־צַוְאָרוֹ: מג וַיִּרְפָּב אֹתוֹ בְּמַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה  
אֲשֶׁר־לוֹ וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אַבְרָהָם וַנִּתּוֹן אֹתוֹ עַל

ואין פותר אותם לפרעה - פותרים היו אותם אבל לא לפרעה  
שלא היה קולן נכנס באזניו ולא היה לו קורת רוח בפתרוןם  
שהיו אומרים שבע בנות אתה מוליד שבע בנות אתה קובר  
(ב"ר)

- **Commentaire de Rachi sur le verset 8**

**Mais nul son ne put les interpréter pour Pharaon** : ils les interprétaient mais pas pour pharaon car leur voix n'entraient pas dans ses oreilles et son esprit n'était pas apaisé par leurs interprétations car ils disaient : « sept filles tu vas engendrer et sept filles tu vas enterrer.



Gustave Doré, *Joseph interprète le rêve de Pharaon.*